

ҚАҲРАМОНЛИКНИНГ ШАКЛЛАНИШИ ВА
ЖАМИЯТДАГИ АҲАМИЯТИ

Джумабоев Жалолиддин Зайниддинович

Ўзбекистон Республикаси ИИВ Малака ошириш институти

Жанговар тайёргарлик цикли катта ўқитувчиси

Аннотация: Мақолада қаҳрамонлик тушунчаси, унинг моҳияти, шаклланиш омиллари ва ижтимоий аҳамияти таҳлил қилинган. Қаҳрамонлик шахсий фазилятлар, тарбия, жамият ва ташқи муҳит таъсирида намоён бўлиши ҳамда унинг замонавий кўринишлари ёритилган. Шунингдек, қаҳрамонликнинг жамият ривожланишидаги илҳомлантирувчи, бирлаштирувчи ва ахлоқий ўрнатки бўлувчи аҳамияти таъкидланган. Мақолада замонавий технологиялар ва ижтимоий ўзгаришлар қаҳрамонликка қандай таъсир кўрсатишига ҳам урғу берилган.

Калит сўзлар: қаҳрамонлик, жасорат, шахсий фазилятлар, тарбия, жамият, ташқи муҳит, замонавий қаҳрамонлик, технология, ижтимоий аҳамият.

Аннотация: В статье анализируется понятие героизма, его сущность, факторы формирования и социальное значение. Освещены проявления героизма под влиянием личных качеств, воспитания, общества и внешней среды, а также его современные проявления. Также подчеркивается значение героизма как вдохновителя, объединителя и нравственного примера в развитии общества. В статье также подчеркивается, как современные технологии и социальные изменения влияют на героизм.

Ключевые слова: героизм, мужество, личностные качества, образование, общество, внешняя среда, современный героизм, технологии, социальная значимость.

Abstract: The article analyzes the concept of heroism, its essence, formation factors and social importance. The manifestation of heroism under the influence of personal qualities, upbringing, society and external environment, as well as its modern manifestations are highlighted. Also, the importance of heroism as an inspiration, unifier and moral example in the development of society is emphasized. The article also emphasizes how modern technology and social changes affect heroism.

Key words: heroism, courage, personal qualities, education, society, external environment, modern heroism, technology, social importance.

Қаҳрамонлик - инсоннинг жамият олдидаги бурчини англаб, ўз ҳаёти ёки манфаатларини хавф остига қўйиб бўлса ҳам бошқаларга ёрдам беришга қаратилган юксак феъл-атвори. Бу тушунча қадим замонлардан бери фалсафа, адабиёт ва психология соҳаларида тадқиқ қилинган. Қаҳрамонлик фақат тарихий шахсларга хос бўлмай, кундалик ҳаётда ҳам намоён бўлади. Унинг моҳияти, шаклланиши ва аҳамияти инсон табиати ҳамда жамият ривожланишининг турли жиҳатлари билан

боғлиқ. Ёзувчи, драматург ва олим Мухтор Ауэзов ўзининг қўлёзмаларида қахрамонлик ҳақида шундай ёзган “Қахрамонлик қилишдан кўрқсангиз, ҳеч қачон улкан натижаларга эриша олмайсиз.”

Қахрамонлик кўп қиррали тушунча бўлиб, унинг шаклланиши кўплаб омилларга боғлиқ. Шахсий фазилатлар, тарбия ва таълим, ташқи муҳит, маънавий қадриятлар ва замонавий технологиялар қахрамонликни шакллантирувчи асосий омиллардир. Қахрамонлар нафақат жамиятнинг ривожланиши, балки инсонларнинг бир-бирига бўлган ишончини мустаҳкамлашда ҳам муҳим роль ўйнайди.

Қахрамонлик - инсоннинг руҳий ва жисмоний қобилиятларини намоён қиладиган юксак феъл-атворлардан бири бўлиб, у фақат алоҳида шахсларнинг эмас, балки бутун жамиятнинг ривожланиши учун муҳим аҳамиятга эга. Америкалик машҳур ёзувчи, қизиқчи, журналист ва жамоат арбоби Марк Твеннинг таъбири билан айтганда “Қахрамонлик – бу ҳеч нарсадан кўрқмаслик эмас, балки кўркув билан юзма-юз келиб, унга қарши туришдир.” Қахрамонлик қандай қилиб шаклланади? Унинг пайдо бўлишига қандай омиллар таъсир қилади? Қахрамонлик инсоннинг ички фазилатлари ва ташқи шароитлар таъсирида шаклланадиган ижтимоий феъл-атвордир. Унинг асосида қуйидаги жиҳатлар ётади:

- қурқувни енгиш ва катта хавф-хатарларга қарши туриш қобилияти;
- ўз манфаатларидан бошқалар фойдаси учун воз кечиш;
- ҳақиқий қахрамон адолатни ҳимоя қилишга интилади, бу унинг ҳаракатларида намоён бўлади;
- қахрамонлар, одатда, юқори ахлоқий қадриятлар асосида ҳаракат қилади.

Қахрамонлик шахсий фазилатлар билан чегараланиб қолмасдан, жамият томонидан ҳам белгиланади. Жамиятда қабул қилинган маданий ва маънавий қадриятлар қахрамонликнинг қандай намоён бўлишини шакллантиради.

Қахрамонликни шакллантирувчи омиллар. Қахрамонликнинг пайдо бўлишига турли омиллар таъсир қилади:

1. Шахсий фазилатлар.

Қахрамонлик кўпинча инсоннинг ички руҳий кучига боғлиқ. Жасорат, масъулият ҳисси ва бошқаларга ёрдам бериш истаги каби фазилатлар қахрамонликнинг асосий омилларидир.

2. Тарбия ва таълим.

Болаликдан оиладаги тарбия, мактабда ўргатиладиган қадриятлар инсонда қахрамонлик фазилатларини шакллантиришда муҳим ўрин тутди. Турли халқлар афсоналари ва тарихий қахрамонлар ҳақидаги ҳикоялар ёш авлодни қахрамонликка илҳомлантиради.

3. Жамият ва маданият.

Қахрамонлик жамиятнинг маданий ва ижтимоий талабларига мувофиқ шаклланади. Масалан, уруш ёки инқироз пайтларида қахрамонлик кўрсатиш эҳтимоли ошади.

4. Ташқи муҳит ва ҳолатлар.

Табиий офатлар, уруш ва бошқа қийин вазиятлар қаҳрамонлик намоён бўлиши учун имконият яратади. Бундай ҳолларда шахслар ўз имкониятларини намоён қилишга интилади.

Қаҳрамонликнинг ижтимоий аҳамияти.

Қаҳрамонлик жамият ривожланиши ва барқарорлигида муҳим роль ўйнайди, жумладан:

- Қаҳрамонлик ҳикоялари инсонларни янги марраларни забт этишга ундайди;
- Жамоатчиликни бирлаштириш: Қаҳрамонлик ҳаракатлари жамиятни бирлаштириб, ўзаро ишонч ва ҳамкорлик муҳитини яратади;
- Қаҳрамонлар инсонларни юксак ахлоқий қадриятларга ундайди.
- Қаҳрамонликнинг кўрсатилиши жамиятнинг ривожланишини рағбатлантиради. Масалан, илмий кашфиётлар ёки янги ижтимоий ислохотлар қаҳрамонлик ҳаракатларининг натижаси бўлиши мумкин.

Қаҳрамонликнинг замонавий кўринишлари.

Бугунги кунда қаҳрамонлик анъанавий тушунчалардан ташқарига чиқиб, замонавий кўринишларга эга бўлмоқда:

Технологиялар соҳасидаги қаҳрамонлик: Илм-фан ва технологиялардаги кашфиётлар, масалан, тиббиёт соҳасида пандемияларга қарши курашган олимлар.

Ижтимоий тармоқларда қаҳрамонлик: Ижтимоий тармоқлар орқали инсонларнинг қаҳрамонлик ҳаракатлари кенг жамоатчиликка етказилади, бу эса бошқаларни илҳомлантиради.

Экологик қаҳрамонлик: Атроф-муҳитни асраш учун қилинаётган ҳаракатлар ҳам замонавий қаҳрамонликнинг янги йўналиши ҳисобланади.

Қаҳрамонлик - инсоннинг энг юксак фазилатларидан бири бўлиб, унинг моҳияти шахсий ва жамият эҳтиёжлари билан боғлиқ. Қаҳрамонлик инсоннинг ички куч-қудрати, жамиятнинг талаблари ва ташқи шароитлар таъсирида намоён бўлади. Бугунги кунда қаҳрамонликнинг замонавий кўринишлари жамият тараққиётида муҳим ўрин тутади. Шу боис қаҳрамонлик феъл-атворини шакллантириш ва ривожлантириш учун тарбия, таълим ва маънавий қадриятларга алоҳида эътибор қаратиш зарур.

АДАБИЁТЛАР:

1. Мадаминов Б. Ўқувчи ёшларда қаҳрамонлик руҳини шакллантиришда, ташвиқот ишларининг аҳамияти. // Journal of innovations in social sciences, 2023. Б. 25-26.
2. Содиқов И. Саҳнада миллий қаҳрамонлик акс этган асарларда замондошлар образларининг талқини // Oriental Art and Culture: Scientific Methodical Journal, 2024. Б. 575-579.
3. Джумабоев Ж.З. Ички ишлар органлари ходимларининг қаҳрамонлиги ва унинг ёшлар тарбиясига таъсири // Лучшие интеллектуальные исследования, 2024. Б. 3-8.
4. Madaliyev A.Y. Халқ оғзаки ижоди - ёшларга маънавий-ахлоқий тарбия воситаси // PEDAGOGS international research journal, 2024. Б. 50-56.